

Klimalandsby

Lihme og Rødding

November 2025

Glad og stolt formand

Det er med stor glæde og stolthed, at vi præsenterer dette særnummer af Lihme Bladet, som samler og synliggør det imponerende arbejde, der er udført i Klimalandsbyen Lihme og Rødding.

Gennem det seneste år har borgere, foreninger, erhverv og institutioner arbejdet engageret med alt fra madlavningskurser, affaldssortering og moderne køkkenhaver til visionære initiativer som energifællesskab, nye bæredygtige boligformer og et sammenhængende stisystem, der forbinder natur, landsbyer og mennesker.

Klimamessen markerer kulminationen på dette arbejde – en festlig og lærerig dag, hvor projekterne bliver gjort levende, og hvor alle kan opleve, hvordan lokale ideer kan vokse til konkrete klimahandlinger.

Men indsatsen stopper ikke her. Tre store projekter bliver løftet videre de kommende år, og de vil fortsat udvikle sig gennem samarbejde og fællesskab. Det er netop i

fællesskabet, styrken ligger – når borgere og ildsjæle går sammen, skaber de både grøn forandring, livskvalitet og fremtidsro.

Projekterne i Rødding og Lihme viser, hvordan den grønne omstilling kan lykkes, når den vokser nedefra. Det er et inspirerende eksempel på, hvordan vi som kommune kan støtte og bygge videre på lokale kræfter, der løfter klimaet, naturen og sammenhængskraften.

En stor tak til alle, der har bidraget – både jer, der tog initiativ, og jer, der har bakket op. Jeres engagement viser, at vi i Skive Kommune kan gøre en reel forskel.

Lad klimamessen og dette særnummer blive begyndelsen på næste kapitel – for klimaindsatsen fortsætter, i hverdagen, i fællesskaberne og i den måde, vi vælger at leve på.

Anders Bøge

Formand for
Skive Kommunes Klimaudvalg

Indhold

Forord	side 2
Klimamesse i Spøttrup	side 4
Tiny houses	side 6
Gyldendal går efter en rigere biodiversitet	side 10
Stisystemer i Sydvestsalling	side 12
Shelterpladser	side 14
Skab en hav, der både er smuk og gavner naturen	side 16
Ålbæk anker og landingsplads søsætter projekter	side 20
Børn som klimaambassadører	side 22
Sommerfuglehave ved VSD Rødding	side 24
Lihme torvs nye bede	side 26
Nye skilte i Lihme	side 27
Erfaringer fra Hvide Sande og Thyborøn	side 28
Vestsalling-borgeres energivaner og ønsker	side 31
Spar energi og penge – prøv et termisk kamera	side 32
Energifællesskab i Gamle Spøttrup Kommune	side 34
Klimalandsby Lihme-Rødding - vision 2030	side 36
Spændende madkurser med bælgrugter og grønt	side 38
Tips om grøntsager og frugt, fællesspisning i Lihme	side 40
Dyrkning af bælgrugter	side 42
Way Ahead – sammen videre	side 46
Program	side 48

Lihme Bladet

Bladets formål:

Lihme Bladet skal medvirke til at samle Lihme og give fastboende, sommerhusfolk, turister, presse og kommende Lihmeborgere/tilflyttere mv. et billede af det liv, som leves her med udsigt over Limfjorden.

Udvalg under Landsbyen Lihmes Støtteforening

Redaktion for dette særnummer:

Ann Balleby, 2344 3673 (ansvarshavende)
Marianne Husted, 9912 2401
Claus V. Mikkelsen
Finn Mikkelsen
Karen Refsgaard

Bidrag til Lihme Bladet kan indsættes på konto:

9070 260 01 78965

Donationer:

Lihme Borgerforening og Færchfonden

Levering af artikler, foto og annoncer aftales med
Ann Balleby 2344 3673, annballeby@outlook.com

Internet: www.lihmelandsby.dk (Inger Jensen)

Annoncepriser, fire farver, fire indrykninger/et helt år:

1/1 kr. 1.900

1/2 kr. 1.200

1/4 kr. 900

1/8 kr. 450

Specialpris på midter- og bagside

Trykt af Skive Offset, oplag 2.000

Særnummeret kan findes på
www.lihmelandsby.dk sammen med
de 74 ordinære numre af Lihme Bladet.

Logo: Poul E. Nielsen

Forsidefoto:

Stigruppen undersøger forholdene.

Klimamesse i Spøttrup

Af Claus V. Mikkelsen

Søndag den 16. november fyldes Spøttrup Kulturhal af grønne idéer, inspiration og lokalt engagement, når Klimalandsby Lihme-Rødding inviterer til Klimamesse.

Her kan besøgende opleve omkring 20 udstillinger, der viser, hvordan klimaindsats og fællesskab går hånd i hånd – fra grøn mad, fælleshaver og stisystemer til energifællesskaber, bæredygtigt byggeri og biodiversitetstiltag.

Dagens program byder på stærke oplæg fra nogle af landets mest inspirerende formidlere.

Steen Møller, kendt fra *Friland og Grobund* på Djursland, deler sine erfaringer med *Det simple liv* – et

opgør med overforbrug og en hyldest til selvforsyning og frihed.

Morten DD Hansen, biolog, forfatter og kendt TV-vært, fortæller med sin vanlige begejstring om natur, biodiversitet og glæden ved at være en del af det levende landskab.

Klimamessen markerer kulminationen på et år med lokal klimahandling – men også begyndelsen på næste skridt. De tre store projekter om energifællesskab, nye boformer og stisystemer vil fortsat udvikles de kommende år, og messen er en invitation til at være med i den grønne bevægelse.

Arrangementet er gratis og åbent for alle. Dagen starter med gratis morgenkaffe, og der kan købes grøn og klimavenlig mad i hallen.

Morten DD, som er kendt fra tv, er en af talerne på messen.

Lihme Medborgerhus

Leje af Lihme Medborgerhus sker ved henvendelse til Tina & Morten Tanderup, tlf.: 60771109 eller 50532730. E-mail: lihmemedborgerhus@lihmeby.dk

Priser for leje af Lihme Medborgerhus

Store sal inkl. køkken:	kr. 2.200
Lille sal inkl. køkken:	kr. 1.500
Store og lille sal inkl. køkken:	kr. 3.000
Leje dagen før:	kr. 400
Leje dagen efter:	kr. 400

Leje for lokale foreninger

En sal inkl. køkken ved <u>åbne</u> arrangementer:	kr. 200
Hele huset ved <u>åbne</u> arrangementer:	kr. 300
En sal med køkken ved <u>lukkede</u> arrangementer:	kr. 400
Hele huset ved <u>lukkede</u> arrangementer:	kr. 600
Afholdelse af møder i Lounge, en af salene eller mødelokale (Lihme Samlingen):	kr. 100

Energitillæg

Energitillæg ved leje af Store sal inkl. køkken:	kr. 200
Energitillæg ved leje af Lille sal inkl. køkken:	kr. 200
Energitillæg ved leje af Store og lille sal inkl. køkken:	kr. 400
Energitillæg ved leje dagen før:	kr. 50
Energitillæg ved leje dagen efter:	kr. 50
Energitillæg for leje lokale foreninger – alle typer arr.	kr. 50

Alle priser er inkl. moms og rengøring, men huset skal afleveres ryddeligt. Priserne er gældende for 2025.

Udlejningsdøgnet for salene går fra kl. 9.00 - 9.00.

Der kan forekomme rengøring fra 9.00 – 11.30 ved to på hinanden efterfølgende udlejninger

Udlejning af mødelokaler er fra 18.00 – 23.00 eller efter aftale.

Terrassevarmere kan lejes for 100 kr. pr. døgn

Tiny houses – et nyt kapitel for det simple liv

Tiny houses og nye boformer

Af Finn Mikkelsen

I takt med at flere søger et mere enkelt og bæredygtigt liv, vokser interessen for tiny houses – små, fleksible boliger, der rummer alt det nødvendige, men ikke mere. Drømmen handler om frihed, nærhed og et liv med færre ting og mere tid.

I vores lokalområde arbejdes der netop nu med 2-3 udpegede steder, hvor tiny houses kan blive en del af fremtidens bosætning. Her undersøges mulighederne for at skabe små, grønne boligområder med fokus på fællesskab og miljøhensyn.

Et tiny house er typisk på 15–30 kvadratmeter og kan enten stå fast eller flyttes. Det giver beboerne fleksibilitet og lavere boligudgifter – og samtidig en mulighed for at leve tættere på naturen. Selvom der endnu ikke er etablerede

fællesskaber, er interessen stor. Mange ser tiny living som en vej til mere ro, mindre gæld og en stærkere tilknytning til lokalsamfundet.

Kommunen og lokale aktører spiller en vigtig rolle i at skabe rammerne for de nye boformer – blandt andet ved at afsøge egnede grunde og gøre reglerne mere fleksible for små, bæredygtige byggerier.

Tiny houses kan derfor blive et spændende supplement til de eksisterende boligmuligheder – et lille skridt mod et større mål: at leve enkelt, grønt og med mere tid til livet.

Tiny House giver smagsprøve på livet i Lihme og Rødding

Klimalandsbyen har investeret i et smukt og bæredygtigt tiny house på hjul – et lille, flytbart hjem, der nu står klar til at byde potentielle tilflyttere velkommen. Huset er

isoleret med miljøvenlig træfiber, beklædt indvendigt med birkefiner og malet udvendigt med økologisk linoliemaling i en dybblå farve. Det store runde vindue giver et særligt lys og forbinder huset med naturen omkring.

Tiny house'et er indrettet med køkken, soveplads og plads til ophold – perfekt til en kortere prøveperiode i området. Tanken er, at man som interesseret i at flytte til Lihme eller Rødning kan leje huset i en periode og få en fornemmelse af fællesskabet, naturen og hverdagen her.

På den måde kan man mærke området, før man beslutter sig for at slå rødder.

Nye måder at bo på i Rødning, Lihme og omegn

Rundt om i Salling spirer nye idéer

til, hvordan man kan bo enkelt, bæredygtigt og i fællesskab. I Rødning på Skovvænget og Lihme på Rosenvej arbejdes der med ideer til små *Tiny Houses*. Husene tænkes som en del af små fællesskaber, hvor der deles faciliteter og tænkes grønt – både i materialer, energi og hverdag.

Et tredje eksempel kan være en eksisterende landejendom, hvor hovedhuset bliver fælleshus med køkken, gæsteværelser og værksted. Rundt om placeres små boliger, så man kan kombinere privatliv med naboskab og fælles initiativer.

Fælles for projekterne er ønsket om at skabe liv i landsbyerne og vise, at bæredygtige boformer kan vokse frem midt i det lokale landskab, tæt på natur, naboskab og busforbindelse.

Sund fornuft kan ikke sættes på formel

For nogen er det sund fornuft at bo lidt småt. For andre er det at bygge et hus af genbrugsmaterialer.

For os er det sund fornuft at løfte blikket fra regnearket og se på hele din virkelighed. Uanset hvad sund fornuft er for dig, er vi her for at finde økonomiske løsninger, der giver mening for dig.

Kontakt vores lokale hold i Skive, hvis du vil høre mere om dine muligheder hos os.

Skive afdeling, Frederiksgade 6 , 7800 Skive, T 8222 9280

Sparekassen
DANMARK

Sund fornuft, der gi'r mening for dig

Gyldendal går efter en rigere biodiversitet

Af John Frydendahl-Mikkelsen

Gyldendal Støtte- og Beboerforening har deltaget i projektet Klimalandsby Lihme og Rødding.

Som en del af dette gennemførte foreningen et delprojekt, hvor et tidligere græs- og brombærområde bag Gyldendal Havn blev omlagt til en mere varieret vild natur, fyldt med hjemmehørende blomster og urter.

Der er udvalgt tre områder, hvor danske hjemmehørende plantearter får bedre vilkår. Blomsterne danner et værdifuldt fødegrundlag for sommerfugle, vilde bier og andre insekter og bidrager på den måde til et rigere lokalt økosystem.

To frøblandinger er blevet brugt: en *Vild og Våd* til de fugtige arealer, fx ved bækken og sansepladsen, og en *Bier*

og *Sommerfugle* til det tørre, udpinte sted. Begge blandinger indeholder både et- og flerårige blomster og urter, som vil være en værdifuld ressource for insekter gennem hele sæsonen.

Arbejdet bærer frugt. Man kan fx se en forskel ved shelteren, hvor det tætte brombærkrat er blevet fjernet for at give plads til en vildere flora. Som en sidegevinst får besøgende en bedre udsigt over området og fjorden.

Målene er et bedre fødegrundlag for insekter og sommerfugle og at både lokale, turister og naturelskere, som overnatter i shelterne, får glæde af de hjemmehørende blomster og en naturoplevelse, hvor livet i det fri får endnu bedre betingelser.

Stisystemer i Sydvestsalling

Af Kirsten Lauridsen

De første spæde skridt er taget til et større stisystem, som vil sno sig langs kyststrækningen fra Harrenor til Hostrup og tilbage til Spøttrup Sø på højderyggen langs den å, der skiller Lihme og Lem. Ligeledes er der lagt i kakkellovnen til pausefolde ved de eksisterende shelters på strækningen, hvor også områder med hjemmehørende blomster, buske og træer ønskes etableret for at højne biodiversiteten.

Maria Olesen, Thorkild Harken Rasmussen, Jonna Køjborg, Maren Vestergaard og jeg havde i den forbindelse støvet vandreskoene af og begav os på tur.

Maria, Thorkild og jeg vandrede første dag fra Harrenor til Nymølle i 1. heat. En skøn tur på godt to timer, der om noget viste hvilken fantastisk natur, vi har i Sydvestsalling. 2. heat gik fra Nymølle til Albæk, en tur der også varede et par timer. Vandreturene rummede mangeartede sanseindtryk, fjorden, fauna og flora.

Mulighederne er mange, og et stort ønske er at facilitere stier, der forbindes i "sløjfer" og gør det muligt at tilpasse sin vandre-, cykel- eller ridetur efter enhver smag. Visionen for stisystemerne er nogenlunde kortlagt som led i klimalandsbyprojektet, og vi fik sendt anmodningen om gennemgang til "Danske stisystemer" inden den 1. september 2025.

Den 25. september fik vi en fantastisk dejlig tilbagemelding fra Naturstyrelsens "Sekretariat for Danmarks Naturstier": Vi er nu godkendt som en del af *Danmarks Naturstier*.

Fremad venter et stort arbejde med blandt andet kontakt til lodsejere, sommerhuslaug osv. Et ja fra dem til samarbejde vil være en forudsætning for det videre forløb.

Vi håber og tror på, at dette projekt vil give pote og give rigtig mange flere muligheden for at opleve vores skønne natur i Sydvestsalling.

Uddrag fra godkendelsen der er udsendt 25/9 2025:

Delprojekt "Lihme/Rødding Klimasti" er hermed godkendt som en del af Danmarks Naturstier

Sekretariatet for Danmarks Naturstier takker for jeres interesse og ansøgning om at Lihme/Rødding Klimasti bliver en del af Danmarks Naturstier.

Jeres ansøgning er gennemgået og vi har vurderet, at Lihme/Rødding Klimasti kan godkendes som en del af Danmarks Naturstier.

Begrundelse for godkendelsen

I vurderingen af jeres ansøgning, har vi gennemgået det tilsendte ansøgningsmateriale og fundet, at ansøgningen lever op til følgende kvalitetsstandarder og krav:

Hovedparten af ruten forløber igennem naturskønt landskab.

Ruten forløber primært på naturstier, trampesti, markvej eller grusvej.

Ruten fører forbi mindst én stedbunden oplevelse i landskabet.

Ruten fører igennem varierende landskaber.

Vedligehold af ruten – fysisk og digitalt - i 10 år

Samlet konklusion

Lihme/Rødding Klimasti er en regional rute, som løber fra Hjerl Nor til Hostrup Strand og er en vandrerute på ca. 45 km. På ruten kommer man forbi/igennem strandenge, kyststrækninger, fjordlandskaber, plantager, rigkær og ellesump m.fl.

Lihme/Rødding Klimasti forløber primært på forskellige typer af naturstier.

Shelterpladser

Af Jonna Køjborg og Erik Mark

I regi af Klimalandsby Lihme-Rødding er der blevet etableret bålfade følgende steder:

- Nymølle
- Væksthuset
- Vadum
- Gyldendal
- Hostrup

Pladserne ejes af grundejerforeninger og kommunen.

Formålet med projektet har været at øge interessen for brugen af shelterpladser – med særligt fokus på brandsikkerhed.

Ved at etablere faste bålsteder (som ikke kan flyttes) ved alle shelters, håber man at undgå, at der oprettes alternative bålsteder tæt på brændbar natur. Samtidig indbyder de faste bålsteder til madlavning og hyggeligt samvær.

Bålfadene er specialfremstillet af den lokale virksomhed MT Stålintustri A/S og monteret i betonklodser af frivillige. De gamle bålsteder vil blive fjernet.

Fem arrangementer for flere sommerfugle

Skab en have, der både er smuk og gavner naturen

*Vild natur i stor
skala ved Vandal*

Af Maria Olesen og Marianne Husted

Fem arrangementer, én fælles mission: at skabe haver og smukke områder, hvor både mennesker og sommerfugle trives. Gennem foråret og sommeren har borgergruppen bag *"Flere sommerfugle – skab en have, der både er smuk og gavner naturen"* inviteret til inspirationsture og faglige oplæg, hvor eksperter har delt viden og praktiske råd til, hvordan vi alle kan bidrage til mere liv i landskabet.

Fra Nymølle til Gyldendal – naturen som fællesnævner

Arrangementerne har bevæget sig mellem nogle af områdets mest varierede naturområder: Nymølle, Vadum, Kaas, Vendal, Gyldendal og Hostrup. Her – midt i det landskab, vi kender – ligger nøglen til at skabe oaser og korridorer, hvor sommerfugle og insekter igen kan finde vej.

Ekspertene Philip Hahn-Petersen fra *Vild med Vilje*, Jan Opstrup fra *Danmarks Naturfredningsforening Skive-Salling* og *Kaas' tidligere og nuværende bestyrere*,

Klaus Østergaard og Nicolaj Kousgaard Pedersen, har alle bidraget med viden, erfaring og begejstring.

Kampen mod græsset

En af de store udfordringer for flere blomster – og dermed flere sommerfugle – er græsset.

Philip Hahn-Petersen forklarede, hvordan græs kan være både ven og fjende: Det giver fugt og skjul; men bliver det ikke slået, lægger det sig som en tung dyne og kvæler de små urter, der skal spire frem. Hans gode råd til græspleje:

Slå græsset tidligt på året – gerne i februar eller marts – så kraften trækkes ud af det.

Skab variation i højden, så landskabet bliver levende og tilgodeser flere arter.

Slå igen i september, gerne med le – det giver lys og luft til nye planter.

På Kaas klarer de græssende dyr arbejdet – og det er den mest naturlige

Haveinspiration og gode råd

måde at skabe mere variation og øge biodiversiteten på. Men selv uden dyr kan vi i haver og på fællesarealer gøre en forskel ved at efterligne naturens rytme.

Små planter med stor betydning

Ved sommerhushavebesøgene ved Gyldendal og Nymølle oplevede vi en sandflora og vidunderlige dynamikker. De sandede jorde svækkende nemlig græsset, og hvor jorden er sandet, og græsset lejlighedsvis klippes, dukker arter som klokkeblomst, håret høgeurt og musevikke op. Musevikke er en særlig plante, der er helt afgørende for sommerfuglen *isblåfuglens* overlevelse. "Det er helt forrygende med musevikke," som Philip begejstret sagde.

Naturvandring i Lihme

Jan Opstrup tog over 30 naturinteresserede deltagere med på tur omkring Lihme kirkegård og fællesarealerne ned mod søen. "Her er mange typer natur," fortalte Jan – fra fugtige pletter til tørre knolde. Og mens han pegede på de mange urter, fik han øje på en rørhøg svævende over området.

Deltagerne havde travlt med at bruge appen [Arter.dk](https://www.arter.dk) – ikke til underholdning, men til at lære planterne at kende. Her kan man til hver en tid finde frem til hvilken plante eller hvilket dyr, man står overfor.

Naturgenopretning i stor skala

Midt på sommeren gik turen til *Vendal Bakker*, hvor Klaus Østergaard og Nicolaj Kousgaard Pedersen viste rundt i Kaas' nye naturgenopretningsprojekt på 13 hektar. Her er det øverste muldlag skrællet af for at gøre jorden næringsfattig og give plads til naturlig vegetation. "Efter to år er der nu ved at ske noget," fortalte Klaus, mens han pegede på de første vilde planter, der er begyndt at spire frem. Skive Kommune følger udviklingen nøje, og allerede nu er et snoet lille vandløb dukket op, hvilket har skabt et langt rigere insektliv. "Det ligner noget, der har ligget i 200 år," sagde Klaus begejstret.

Vejbred – en vidunderplante

Under turene blev deltagerne også præsenteret for mange af naturens egne lægeplanter. "Lancetbladet vejbred er

En dejlig sommeraften ved Nymølle blev muligheden for et sammenhængende naturområde fra Nymølle til Sønder Lem Vig præsenteret.

Stendynger giver gode levesteder for krybdyr

fantastisk,” sagde Jan Opstrup, mens han viftede med et grønt blad. Den tiltrækker sommerfuglen *okkergul pletvinge*, og dens blade kan bruges til salve, der lindrer kløe og sår.

En fælles indsats med stor effekt

De fem arrangementer har vist, hvordan vi alle kan bidrage – uanset om vi har en stor have, et sommerhus eller blot et lille hjørne med blomster. Når mange gør lidt, bliver resultatet stort.

Sammen kan vi skabe et stort sammenhængende naturområde fra Nymølle til Sønder Lem Vig, hvor det igen summer af liv – og hvor sommerfuglene får lyst til at slå sig ned.

Vild med vilje i den nordlige del af kirkegården i Lihme

'Ålbæk anker og landingsplads' søsætter to projekter

Af Marianne Husted

Øget biodiversitet og bæredygtig turisme står som vartegn for de to projekter, som 'Ålbæk anker og landingsplads' har fået penge til under Klimalandsbyen.

Det ene projekt gik ud på at komme i gang med at etablere et stenrev i fjorden ud for landingspladsen. Det andet projekt skulle gøre stedet kendt som et attraktivt udflugtsmål, hvor man kan lege, spise i madpakkehuset og boltre sig med forskellige redskaber i vandet og undersøge, hvad fjorden gemmer på.

Åben landingsplads

"Vi havde inviteret alle på besøg – og i særdeleshed børnefamilier – den 16. august," fortæller Mogens Larsen, formand for 'Ålbæk anker og landingsplads'. Omkring 70 personer, både børn og voksne, mødte op. Foreningen åbnede dørene til alle fiskerhusene, hvor ejerne af husene tog imod. Naturvejleder Jesper Nielsen Krogh stillede op med dyr og planter fra fjorden og instruerede i brugen af fiskegrej, rejstrygejern, vandkikkerter og andet nyt grej, som foreningen har indkøbt.

"Det var en stor succes. Jesper var meget inspirerende og lærte os mange ting.

Han røgede også sild og grillede østers," siger Mogens. Folk hyggede sig og rokerede rundt mellem fiskerhusene, fik en god snak med indehaverne af husene, lyttede til Jesper og fik pølser, brød, øl og sodavand, som foreningen serverede.

Nu er der mange flere, som kender stedet og kan bruge grejet lige så ofte, de vil. Grejet er til låns og ligger i et rum i madpakkehuset ved ankerpladsen.

Stenrev i Ålbæk Bugt

Projektet omfatter forarbejdet til etableringen af stenrevet. Foreningen har besluttet, hvad de vil gå efter. De har indledt et samarbejde med konsulenter i Provins, som skal hjælpe med at få de nødvendige tilladelser hjem i forbindelse med etableringen af stenrevet. Og de er i dialog med Skive Kommune om at finde en egnet plads til at lave en "stenbank", hvor entreprenører og andre kan aflevere overskydende sten, der senere vil kunne bruges i stenrevet.

"Når klimalandsbyprojektet slutter, vil vi arbejde videre med at få stenrevet realiseret," forklarer Mogens om fremtiden. Nye fondsansøgninger bliver en del af dette arbejde.

Børn som klimaambassadører – et fælles projekt for fremtiden

Af Janni Riis Mogensen

I Vestsalling Skole og Dagtilbud har vi været så heldige at modtage 60.000 kr. fra Klimalandsbypuljen til et projekt, vi har kaldt *"Børn som klimaambassadører"*.

Projektet involverer de to børnehaver Fjordbo og Grankoglen samt Rødding Skole. Formålet har været at styrke børns forståelse for affaldssortering og bæredygtighed – og ikke mindst at give dem en rolle som klimaambassadører i deres egne familier.

Vi kickstartede projektet den 28. april med en festlig og tankevækkende forestilling af Heart Beat Group, som opførte forestillingen *Lods Hans – et eventyr med skrald i*.

Det var en fantastisk oplevelse, hvor både store og små blev grebet af stemningen, musikken, humoren og budskabet. I denne moderne version af H.C. Andersens klassiker vandt (K) Lodshans prinsessens hjerte – ikke med guld og glimmer, men med sin viden om affaldssortering.

Det var både sjovt og lærerigt og en perfekt måde at starte projektet på.

Noget vi gør

Efter forestillingen tog alle børn fra både børnehaverne og Rødding Skole på besøg hos Nomi4S i Kåstrup. Her fik de et spændende indblik i, hvordan affald håndteres og sorteres, og hvorfor det er vigtigt for klimaet.

Børnene stillede mange gode spørgsmål og viste stor interesse – det var tydeligt, at de tog budskabet til sig.

Flere børn har efterfølgende fortalt, hvordan de nu hjælper med at sortere affald derhjemme – og det er netop den slags små, men vigtige forandringer, vi håber at se som resultat af projektet.

Som en del af indsatsen har vi også indkøbt nye affaldsbeholdere til alle lokaler i børnehaverne og på skolen, så det bliver nemmere for både børn og voksne at sortere affald korrekt i hverdagen.

Det er vigtigt for os, at affaldssortering ikke kun bliver noget, man taler om, men noget man gør – hver dag. Vi har oplevet, at børnene hurtigt har taget de nye vaner til sig, og at de er stolte af at kunne bidrage til en grønnere hverdag.

Succeskriteriet for projektet er, at børnene tager deres gode vaner med hjem og inspirerer deres forældre, søskende og bedsteforældre til også at affaldssortere.

Vi tror på, at børn kan være stærke rollemodeller, og vi håber, at projektet vil være med til at gøre dem endnu mere klimabevidste og nysgerrige på, hvordan vi alle kan bidrage til en bæredygtig udvikling i vores lokalsamfund.

Det har været en fornøjelse at se, hvordan børnene har engageret sig – både i aktiviteterne og i de samtaler, der er opstået undervejs.

Vi glæder os til at følge dem videre i deres rolle som klimaambassadører og til at se, hvordan små handlinger kan føre til store forandringer.

Sommerfuglehave ved VSD Rødning

Af Kit Christensen og

Rikke Kriegbaum Jensen

Der sker ting og sager på VSD Rødning i denne tid... Lokaler ryddes og flyttes, og i løbet af det næste års tid, vil dele af skolen blive nedrevet. Det har givet plads til nye drømme og ideer om undervisning i en skolehave med biodiversitet og bæredygtighed!

Vi har været så heldige at have fået bevilget midler fra Klimalandsby Lihme-Rødning til at etablere en sommerfuglehave i vores "Vild med vilje" område, der skal være en del af en ny

skolehave, som etableres i 2026.

Formålet med sommerfuglehaven er at tage undervisningen med ud i naturen og danne kropslige og sanselige erfaringer, at skabe mere ro i hverdagen og skabe balance. Sommerfuglehaven vil både være et sted for læring, men også et sted, man kan koble af og bare være sammen, mens man nyder sommerfuglene og de mange dufte fra bedene.

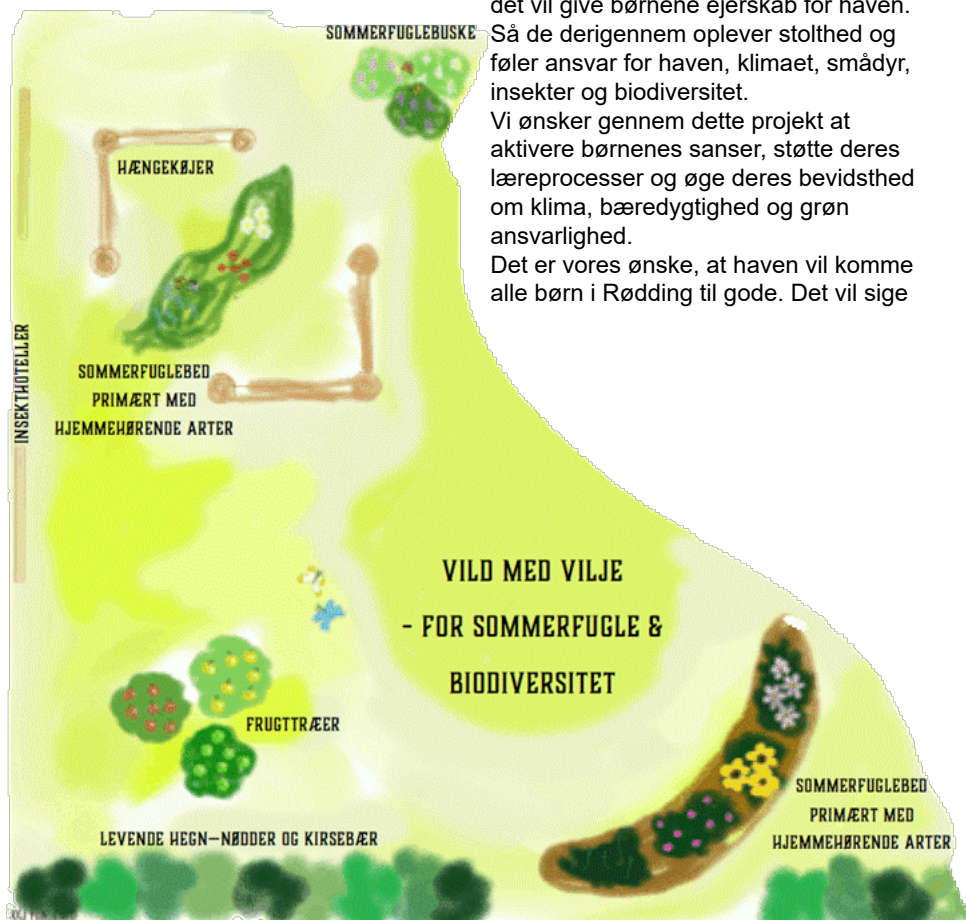
Sommerfuglebedene vil ligeledes give børnene mulighed for at følge årets gang i krible krable haven.

Vi vil tage udgangspunkt i det nære, skabe god undervisning ud fra årets gang i haven og børnenes fantasi. Vi håber, det vil give børnene ejerskab for haven.

Så de derigennem oplever stolthed og føler ansvar for haven, klimaet, smådyr, insekter og biodiversitet.

Vi ønsker gennem dette projekt at aktivere børnenes sanser, støtte deres læreprocesser og øge deres bevidsthed om klima, bæredygtighed og grøn ansvarlighed.

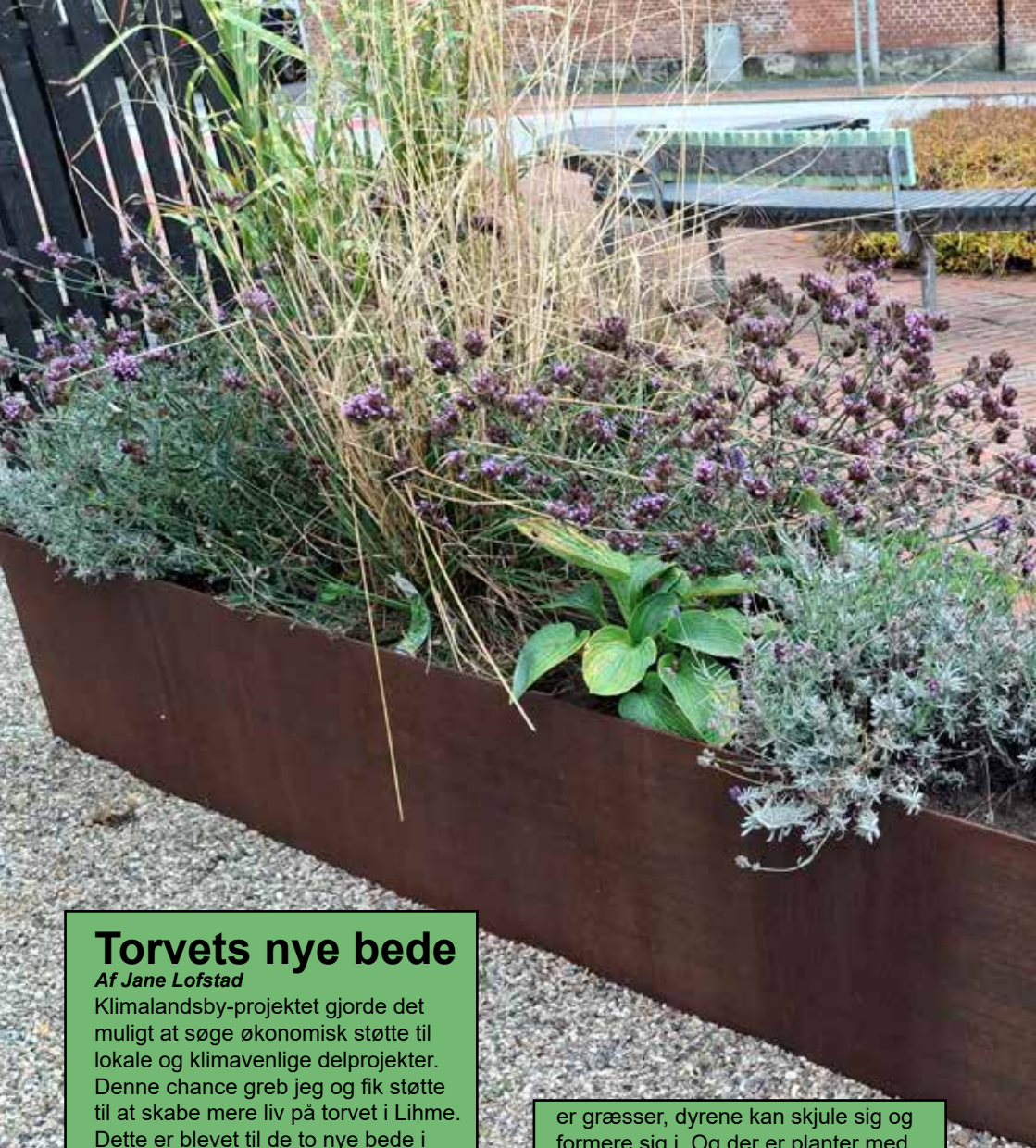
Det er vores ønske, at haven vil komme alle børn i Rødning til gode. Det vil sige

både dagplejebørn, børnehavebørn og skolebørn.
Vi håber også, at vi kan få et samarbejde op at stå med byens borgere, fx pensionister, der vil give deres viden om biodiversitet, planter og økologisk dyrkning af haven videre til børnene.

Eller måske bare fortælle en god historie om gamle dage. Derved skaber vi klimahandlinger i fællesskab på tværs af generationer.
Tidsplanen for etablering af sommerfuglehaven er forår/sommer 2026.

Torvets nye bede

Af Jane Lofstad

Klimalandsby-projektet gjorde det muligt at søge økonomisk støtte til lokale og klimavenlige delprojekter. Denne chance greb jeg og fik støtte til at skabe mere liv på torvet i Lihme. Dette er blevet til de to nye bede i cortenstål. De er lavet af vores lokale smed, Jørgen Henriksen, og hans firma SME-KON. Sammen med Karin Henriksen har jeg tegnet, snakket placering og beplantning. Det er vigtigt, at planterne kommer igen år efter år; men lige så vigtigt er det, at de er gode for dyrene. Der

er græsser, dyrene kan skjule sig og formere sig i. Og der er planter med blomster, som tiltrækker insekter og sommerfugle og dufter dejligt for os, der går forbi.

Jorden er leveret af Ole Kristensen. Dejligt når lokale hjælper til med sådan et projekt.

Håber I vil nyde bedene, når I skal i Brugsen.

Nye skilte i Lihme

Af Thomas Kristensen

I Brugsen har vi fået støtte fra Klimalandsbyen til at opsætte fire skilte ved de fire indfaldsveje til Lihme. Skiltene skal være med til at skabe opmærksomhed omkring, hvor vigtigt det er at handle lokalt – for at sikre, at vi også har en brugs i fremtiden.

Vi i Brugsen vil gerne takke alle vores kunder for, at I handler lokalt og støtter op om vores butik.

Skiltene produceres lokalt, så vi samtidig støtter de små virksomheder her i Lihme.

Erfaringer fra Hvide Sande og Thyborøn:

Inspiration til Klimalandsby Lihme og Rødding

Af John Bryden og Karen Refsgaard

Fælles aktiviteter og ture med fokus på positive klimainitiativer er en velafprøvet måde at engagere lokalbefolkningen på. Med dette i tankerne tog omkring 40 lokale borgere fra Klimalandsby Lihme og Rødding på inspirationstur til Hvide Sande og Thyborøn. Formålet var at få indsigt i de to byers udfordringer, ressourcer, udviklingsrejse og den indflydelse, deres klimaindsats har haft. Både Hvide Sande og Thyborøn er danske succeshistorier, der viser, hvordan lokale energifællesskaber kan skabe betydelige fordele for borgere, virksomheder og miljø.

Besøg i Hvide Sande

Første stop var Hvide Sande, et samfund med cirka 3.500 indbyggere. Her har investeringer i vindmøller, solvarme og varmepumper resulteret i Danmarks laveste varmepriser og en reduktion af CO₂-udledningen på hele 94 %. Henning Davidsen, en nøgleperson i samfundets energiomstilling, fortalte, hvordan etableringen af tre store vindmøller har gavnet både havnen, fjernvarmen, energipriserne og turismen. Historisk har Hvide Sande Havn skabt beskæftigelse for fiskere og landbaserede erhverv, men i 1990'erne stod den over for store udfordringer. Lokalsamfundet skaffede midler til at installere vindmøller på en ny havnemole – en investering, der har vist sig yderst fordelagtig. Møllerne understøtter havnen og relaterede industrier og har skabt nye arbejdspladser i vindmøllesektoren. Samtidig er havnen blevet en turistattraktion, hvilket tilføjer yderligere værdi til den lokale økonomi.

Økonomiske fordele

Beboerne i Hvide Sande nyder direkte

godt af disse initiativer. I 2024 var den gennemsnitlige udgift til opvarmning af et hus på 130 m² blot 3.200 kr. Kombinationen af lokal arbejdsplads og turistattraktion gør havnen unik blandt danske havne.

Vigtige læringer fra Hvide Sande

En vigtig læring er lokalsamfundets evne til at sikre lave energiregninger – primært takket være synergien mellem fjernvarme og lokalt ejede vindmøller. Overskydende vindenergi anvendes til fjernvarme, når salg til elnettet ikke er rentabelt, og elpriserne overvåges nøje for at maksimere afkastet. Ved at lagre overskudsenergi i fjernvarmesystemet opnår husstandene markant lavere varmeomkostninger. Det viser, at veldesignede energisystemer kan skabe håndgribelige besparelser for beboerne.

Hvad betyder dette for Lihme og Rødding?

Selvom hvert samfund er unikt, er den vigtigste lærdom værdien af samarbejde mellem lokale fjernvarmeforeninger og energifællesskaber. Samarbejde kan skabe gensidige fordele og bidrage til løsninger, der er skræddersyet til lokale behov. Der er allerede planer om at etablere en fælles interessegruppe med lokale fjernvarmeforeninger i det kommende år.

Besøg i Thyborøn

Thyborøn har vist, hvordan lokale vindmøllelaug på strategiske placeringer kan producere op til 10 gange mere strøm end kommunens eget behov – og hvordan overskuddet kan støtte det omkringliggende samfund. Jens Jørgen Birch, ildsjæl fra Thyborøn Sydhavns Møllelaug, fortalte om samarbejdet med

Lemvig Kommune og om investeringer i flere store vindmøller, herunder Danmarks største (15 MW), opført i 2024 med betydelige bidrag fra lokale borgere. En sidegevinst er etableringen af et nyt stort havneområde.

Guidet rundvisning ved møllerne

Gruppen besøgte Danmarks største vindmølle og lærte om de lokalt ejede møller, hvor næsten 40 % af de lokale borgere har bidraget med finansiering. Hver borger har i gennemsnit investeret 63.000 kr. og modtager en årlig udbetaling på omkring 10 % af dette beløb. Thyborøn Vindmøllelaug driver otte møller, hvoraf fire er lokalt ejede og opstillet i 2002 ved Cheminova, samt flere i Nissum Bredning med lokale andele. Denne finansieringsmodel, som involverer bred lokal deltagelse og minimale protester, afspejler den traditionelle danske tilgang til vindmølleparkudvikling – nu kombineret med offentligt-privat samarbejde. I dag leverer møllerne omkring 6 % af Danmarks elektricitet.

Hvad betyder dette for Lihme og Rødding?

Thyborøns initiativ har forvandlet et af Danmarks bedste vindsteder til et vellykket energiprojekt, der både forsyner det nationale elnet og skaber økonomisk overskud til lokalbefolkningen. Lokalsamfundet har vist, at betydelige lokale investeringer kan realiseres i et velplanlagt energiprojekt. For Lihme og Rødding er det tydeligt, at udnyttelse af lokale ressourcer og investeringsvilje vil være afgørende for at designe og finansiere deres eget energifællesskab.

Diskussion med lokalpolitiker

Turen blev afsluttet med kaffe og kage i Lemvig, hvor deltagerne drøftede fremtiden for energifællesskabet i Lihme og Rødding med Anders Bøge, formand for Skive Kommunes Klimaudvalg. Emnerne omfattede energipriser, selvforsyning, energitransportafgifter samt muligheder for beskæftigelse og innovation.

Vestsalling-borgeres energivaner og ønsker kortlagt i ny undersøgelse

Af Lisbeth Refsgaard

I forbindelse med oprettelsen af Klimalandsbyen og ønsket om et energifællesskab, er der blevet udarbejdet en spørgeskemaundersøgelse, som undersøger Lihme og Rødding folks vedvarende energiproduktion og forbrug.

Indtil videre har undersøgelsen fået 188 besvarelser. Ud af disse svarer 32%, at de producerer vedvarende energi i deres husstande gennem energikilder som sol, vind og biobrændsel. Heraf svarer 89%, at de har solceller og 24%, at de har biobrændselsfyr. Ingen (0%) har vindenergi.

Undersøgelsen viser også, at ca. 80% bruger energiproduktionen indad i husstanden. Samtidigt sælger ca. 14% vedvarende energi til nettet.

Desuden fremgår det, at den mest motiverende faktor for at investere i vedvarende energi er billigere solceller, men at der også er interesse blandt folket i Vestsalling for mere information om muligheden for lokal energiproduktion, der kan bidrage til lavere og mere stabile energiidgifter samt udnyttelse af lokale ressourcer.

Dette er positive nyheder for et fremtidigt energifællesskab i Vestsalling.

Der bliver udarbejdet en samlet rapport fra spørgeundersøgelsen som vil være tilgængelig under og efter Klimamessen søndag den 16. november.

Her vil vinderne af spørgeundersøgelsen også blive offentliggjort.

Spar energi og penge – prøv et termisk kamera

Af Johannes Bundgaard Iversen

Som en del af energiprojekterne under Klimalandsby Lihme og Rødding er der indkøbt et termisk kamera, som demonstreres i Lihme Medborgerhus den 12. november og i Væksthuset i Spøttrup, Rødding den 13. november – begge aftener kl. 19.

På disse kolde og mørke novemberaftener vejleder elektrikerne Martin Nautrup og Valdemar Knudsen i brugen af kameraet. Arrangementerne er åbne for alle interesserede, og der serveres kaffe.

Kameraet vil efterfølgende være til udlån blandt borgerne i Lihme og Rødding.

Hvad er et termisk kamera?

Et termisk kamera – også kendt som et infrarødt eller varmesøgende kamera – er et fascinerende stykke teknologi, der har revolutioneret mange industrier.

I modsætning til traditionelle kameraer, som registrerer synligt lys, opfanger et termisk kamera den infrarøde stråling (varmestråling), som udsendes af alle objekter over det absolutte nulpunkt.

Denne evne til at "se varme" giver et unikt indblik i omgivelserne og gør termiske kameraer til uvurderlige værktøjer i alt fra byggeinspektion til brandbekæmpelse.

Hvordan virker et termisk kamera?

Alle genstande udsender termisk energi i form af infrarød stråling. Jo varmere et objekt er, desto mere stråling udsender det.

1. Registrering af stråling:

Kameraets kerne er en sensor – ofte et mikrobolometer – som er følsom over for selv de mindste temperaturændringer.

2. Konvertering til signal: Den registrerede stråling omdannes til et elektrisk signal.

3. Dannelse af termogram: Kameraet behandler signalet og danner et termogram – et termisk billede. Her vises temperaturforskelle med forskellige farver: typisk vises varme områder i nuancer af hvid, gul eller rød, mens kolde områder fremstår blå eller sorte.

En stor fordel ved termiske kameraer er, at de reagerer på varme og kulde – ikke på synligt lys. Derfor kan de fungere i totalt mørke og under vanskelige forhold som tåge, røg eller støv.

Alsidige anvendelsesområder

Termiske kameraer har et bredt og varieret anvendelsesområde.

Deres evne til hurtigt og berøringsfrit at identificere temperaturafvigelser gør dem ideelle til:

- Bygningsinspektion: Lokalisering af kuldebroer, utætheder, fugtskader, energilækager og skjulte rørføringer i vægge og gulve. Det hjælper med at spare energi og opdage problemer som skimmelsvamp i tide.

- Forebyggende vedligeholdelse i industrien: Overvågning af maskiner, eltavler, motorer og gear for at opdage overophedede komponenter, før de

fører til nedbrud eller brandfare.

- Sikkerhed og overvågning:
Opdagelse af mennesker eller dyr i totalt mørke. Kameraerne bruges til grænseovervågning, i fængsler og til tidlig brandforebyggelse.

- Brandbekæmpelse:
Brandmænd bruger termiske kameraer – ofte monteret i hjelmen – til at se gennem røg, lokalisere brandens centrum og finde personer i røgfyldte rum.

- Dyrelivs-observation:
Forskere kan observere dyrs adfærd om natten uden at forstyrre dem.

Takket være den teknologiske udvikling er termiske kameraer ikke længere kun forbeholdt professionelle. De findes nu også som kompakte enheder, der kan tilsluttes smartphones – hvilket gør termografi tilgængelig for privatpersoner.

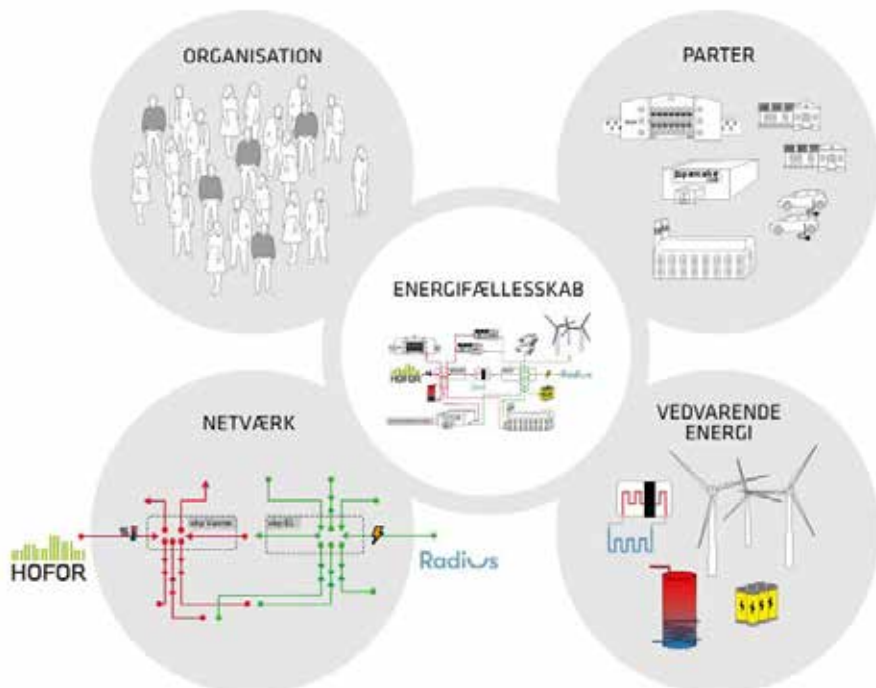

Energifællesskab i Gamle Spøttrup Kommune

Af Lisbeth Refsgaard

I Rødding og Lihme arbejder John Bryden, Martin Lautrup, Valdemar Knudsen og Johannes Bundgaard – sammen med flere andre i Klimalandsbyens energigruppe – på at etablere et energifællesskab. Visionen er at sikre billigere el og varme til borgerne i Gamle Spøttrup Kommune gennem et fællesskab, hvor private aktører, andelsejede fjernvarmeselskaber og andre interessenter kan dele og forbruge lokalt produceret vedvarende energi og varme. Hvordan det konkret skal foregå, og hvornår det er fuldt implementeret, er endnu under udvikling.

I spidsen for initiativet står skotten John Bryden. Han fortæller, at han i mange år har haft et ønske om at starte et energifællesskab og er inspireret af den vækst, som energifællesskaber har oplevet i både Skotland, Danmark og andre lande. Johns motivation udspringer af et ønske om at skabe billigere, bedre og mere bæredygtig forsyningssikkerhed i lokalområdet. Han har samtidig bemærket, at flere får solceller på deres tage, og han håber, at den stigende interesse for selvforsyning og billigere strøm kan styrke opbakningen til et energifællesskab.

Se mere på: Energifaellesskaber.DK

John har Martin med på holdet. Martin er uddannet elektriker og beskriver sig selv som én, der "altid har haft en nørdet tilgang til tingene". Han hørte første gang om energifællesskabet gennem Klimalandsbyen og syntes, det lød spændende at være med. Selvom det er første gang, de begge er med til at starte et energifællesskab, har de mange idéer til, hvordan det kan realiseres, og hvilke aktører der bør inddrages.

Om fordelene ved et energifællesskab siger John: "Det kan økonomisk bidrage med billigere el og varme til borgerne, da man undgår en høj transportafgift. Derudover kan det styrke forsyningssikkerheden, hvis de større nationale og regionale elnet bryder sammen – og samtidig understøtter det den grønne omstilling."

Projektet har været i gang i omkring et år, og jeg spørger dem, hvor de befinder sig i processen lige nu. "Vi er stadig i den indledende fase, hvor vi ser på mulighederne for samarbejde med fjernvarmeværkerne i Gamle Spøttrup Kommune – Balling-Rødding og Lem," fortæller Martin. Derfor er der også rig mulighed for at komme med input og idéer, hvis man vil være med til at forme fremtidens fællesskab, tilføjer han.

I forbindelse med projektet er der gennemført en spørgeskemaundersøgelse for at kortlægge produktion og forbrug af vedvarende energi i Rødding og Lihme samt interessen for et energifællesskab i området.

Har du idéer til energifællesskabet, lyst til at være en del af arbejdsgruppen – eller er du blot nysgerrig efter at høre mere – kan du kontakte John på telefon 4026 5822 eller Martin eller møde op til Klimamessen i Spøttrup Hallen søndag den 16. november.

FAKTABOKS

Hvad er et energifællesskab

"Et energifællesskab er en åben og frivillig sammenslutning af borgere, virksomheder eller offentlige aktører, der i fællesskab producerer, deler og anvender lokal, vedvarende energi – typisk strøm fra egne solceller eller vindmøller – via det kollektive elnet. Målet er at skabe sociale, miljømæssige og økonomiske fordele for medlemmerne." - [Energifællesskaber Danmark](#)

Klimalandsby Lihme og Rødding

- vision 2030

Af Karen Refsgaard, Claus V. Mikkelsen,
Finn Mikkelsen og John Bryden

Fra lokale initiativer til fælles vision

De seneste år har Lihme og Rødding i Vestsalling vist, at grøn omstilling ikke kun handler om teknologi – det handler om mennesker. Gennem projektet *Klimalandsby Lihme og Rødding 2025* er der skabt mere end 25 lokale initiativer: fra bæredygtig madlavning og vilde haver til energisamarbejder, biodiversitet og fælles aktiviteter.

Formålet har været klart: at ændre vaner til gavn for klimaet og samtidig gøre området mere attraktivt for både nuværende og kommende beboere. Erfaringerne viser, at når vi arbejder sammen, kan vi skabe både grønne resultater, stærke fællesskaber og øget livskvalitet.

Med *Vision 2030* tager vi næste skridt. Vi samler kræfterne om tre store udviklingsområder, som skal bære arbejdet videre: stisystemer, nye boformer og energifællesskaber.

Stisystemer – naturen binder os sammen

Vi drømmer om et sammenhængende net af stier, der bringer mennesker tættere på fjorden, landskabet og vores rige kulturhistorie.

Fra Hjerl Hede til Sønder Lem Vig – og videre ind i landet til Spøttrup Sø og Møllerup Sø – skal stierne forbinde landsbyer, seværdigheder og naturperler som Spøttrup Borg, Lægeurtehaven, jættestuerne, sommerhusområder, gamle teglværker og udsigtspunkterne mod fjorden.

Et sammenhængende stisystem vil give bedre adgang til naturen for både lokale og besøgende. Det vil skabe

nye muligheder for vandrere, ryttere og cyklister – og samtidig styrke bæredygtig turisme, biodiversitet og naturbeskyttelse i området.

Med shelters, lejrpladser og faciliteter undervejs bliver det let at udforske egnen på grøn og nænsom vis – og dermed styrke både friluftsliv og lokale turisterhverv.

Nye boformer – plads til fællesskab og fornyelse

Hvordan kan vi bo, leve, arbejde og dele hverdagen i fremtidens Lihme og Rødding?

En vigtig del af *Vision 2030* handler om at skabe nye boligformer, der understøtter både fællesskab og bæredygtighed. Vi arbejder på at etablere små klynger af boliger – fra tiny houses til seniorboliger og bofællesskaber – hvor mennesker i alle aldre kan bo side om side.

Områderne tænkes som grønne nabolag med fællesfaciliteter, natur og plads til både børn og fællesspisning. Samtidig undersøges mulighederne for at gøre Lihme-Rødding til et officielt *tiny house*-område i Skive Kommune – et sted, hvor man kan leve småt, grønt og tæt på naturen.

Med nye boformer følger også nye løsninger: fælles transport, delebiler og en mobilitetsguide, så det bliver nemt at bo bæredygtigt uden at give afkald på frihed.

Her skal der være plads til børnefamilier, iværksættere og seniorer – kort sagt: alle, der vil være en del af et levende og rummeligt fællesskab.

Energifællesskab – lokal kraft til grøn omstilling

Visionen om et lokalt energifællesskab handler om at tage kontrol over og eje

vores egen grønne energi.

Vi arbejder for at etablere et fællesskab, der dækker både el og varme – baseret på lokale ressourcer som vind, sol og biomasse. Sammen med de lokale fjernvarmeværker undersøger vi, hvordan vi kan skabe win-win-løsninger, så produktion og forbrug balancerer bedst muligt og skaber lokale muligheder.

Målet er et stærkt fællesskab, der kan hjælpe husholdninger med at spare energi, rådgive om grønne løsninger og på sigt etablere en andelsbaseret model for lokal energiproduktion og -lagring.

Det handler ikke kun om teknik, men også om organisering, fællesskab, tryghed og lokal handlekraft – og om at skabe energisikkerhed i en omskiftelig tid, hvor alle kan bidrage til den grønne omstilling.

Vejen frem – tre arbejdsgrupper mod 2030

Fra 2026 skal arbejdet fortsætte i tre spor: *stisystemer, boformer og energi*. Disse aktiviteter tager afsæt i de erfaringer, vi har gjort som *Klimalandsby Lihme og Rødding 2025*, og fører arbejdet videre mod 2030.

Det planlægges, at projektgrupperne forankres under de eksisterende foreninger – *Foreningen Rødding – Æblets by i Salling og Lihme Borgerforening*. Den endelige organisering skal aftales mellem foreningerne og deres bestyrelser; men målet er klart: at koordinere indsatsen og skabe tre arbejdsgrupper på tværs af sognegrænserne, så samarbejdet styrkes på begge sider.

Har du mod på at skabe grøn forandring sammen med dine naboer og indgå i en af disse arbejdsgrupper?

Så kontakt Karen Refsgaard (karen.refsgaard@gmail.com) og 40104450) – og vær med til at forme fremtidens

Spændende madkurser med bælgfrugter og grønt

Af Elsebeth Fjendbo og Elsebeth Tanderup
Under Klimalandsby Rødding og Lihme har husholdningsforeningerne i Lihme og Rødding i fællesskab arrangeret fire madkurser med fokus på bælgfrugter – to i Lihme Medborgerhus og to i Væksthuset i Rødding.

Alle kurserne har været fuldt bookede, og deltagerne har efterfølgende udtrykt stor tilfredshed med forløbet og glæde over at have fået øget kendskab til, hvordan bælgfrugter kan indgå i hverdagens måltider.

I foråret underviste Katrine Søndergård, som til daglig er underviser på Nordic Food College i Nykøbing Mors.

Hun indledte undervisningsdagen med en gennemgang af forskellige typer bælgfrugter og forklarede, hvordan man både kan anvende tørrede bælgfrugter, som skal udblødes natten over og derefter koges, eller vælge den nemmere løsning med færdigkogte bælgfrugter på dåse. Hun fortalte også om, hvilke bælgfrugter der kan dyrkes i Danmark, og hvordan brugen af danskavlede bælgfrugter er langt mere klimavenlig.

For eksempel kan man erstatte kikærter med Ingridærter eller gråærter – begge sorter dyrkes i Danmark. I sommer blev der forsøgsvis dyrket Ingridærter ved Væksthuset i Rødding. Ingridærter kan også købes som mel og er meget velsmagende i bagværk – op til 20 % af melet kan udskiftes med ingridærtemel uden at hæveevnen påvirkes.

Deltagerne blev inddelt i små arbejdsgrupper, som hver lavede forskellige opskrifter. Inden dagen var omme, havde madholdene kreeret en lækker buffet med salater, tomatspread,

edamame-spread, knækbrød, persillerodssuppe med gule ærter, en ghana masala med kikærter og som dessert en æblekage med belugalinser og ingridærtemel.

I efteråret blev der afholdt yderligere to madkurser med fokus på hverdagsmad med bælgfrugter og grønt – igen i samarbejde mellem husholdningsforeningerne i Lihme og Rødding.

Denne gang var underviseren Trine Risom Madsen, køkkenleder på Venø Efterskole. Trine har stor erfaring med at integrere flere bælgfrugter og grøntsager i hverdagsmaden på en måde, som eleverne tager godt imod. Hun oplever, at flere elever vælger at spise mere vegetarisk efter deres ophold på efterskolen.

Som på forårskurset arbejdede deltagerne i små grupper og lavede én eller to retter, hvorefter der blev anrettet en fælles buffet med alle de spændende retter. Blandt retterne var spinathummus, kakaohummus, beluga bolognese, linseburgere, belugalinser i marinade til salat, mysli med skyr, amerikanske pandekager med kikærter og cookies med chokolade.

Også på dette kursus blev der udtrykt stor tilfredshed med forløbet og lyst til at afprøve de nye opskrifter derhjemme. Som arrangører er vi meget glade for den store interesse, kurserne har vakt – de blev hurtigt fuldt bookede.

Det har desuden været en fornøjelse at samarbejde på tværs af de to byer, og deltagerne udgjorde et fint mix af folk fra både Lihme og Rødding.

Tips om grøntsager og frugt til fællesspisning i Lihme

Af Nina Lind

Til fællesspisningen i Lihme Medborgerhus lørdag den 25.10 holdt jeg et kort oplæg om vigtigheden af at spise nok grønt og frugt i hverdagen. Ét af slagordene var: *"Der er kun positive gevinster ved at spise flere grøntsager! Det her er ren win win!"* – og sådan forholder det sig lykkeligvis. Vi skal have knækket vores indgroede vaner, der ikke giver grøntsagerne lov til at fylde så meget på tallerknerne, som de fortjener. Og vi skal genopdage glæden ved at købe og spise (endnu flere) lokale grøntsager, når de er i sæson. Derfor får du her et par råd, som måske kan hjælpe dig godt på vej.

3 gode råd til en hverdag med lidt flere grøntsager og frugter

1. Hvis du gerne vil spise lidt mere frugt og grønt, så start med at tage udgangspunkt i det, du spiser i dag. Prøv i løbet af en dag at veje det frugt og grønt, du spiser og skriv ned undervejs. Hvis du er langt fra at nå 600 g grønt og frugt om dagen, så er en lille gradvis opjustering bedre end en overambitiøs plan, der hurtigt kuldsejler og opgives. De små sejre er vigtige! Den bedste tommelfingerregel er at spise lidt frugt og/eller grønt til hvert måltid – så er du hurtigt på rette spor. Tæller løg og tomater i en sauce? Jeps! Kartofler må dog ikke tælles med, da de sættes i kategori med ris og pasta.

2. Hvor skal man starte? Med én grøntsag! Udnævn én grøntsag til månedens grøntsag og vær nysgerrig på, hvor det kan tage dig hen. Start med en grøntsag, som du (og din familie) godt kan lide. Skriv f.eks. "gulerod + opskrift" i søgefeltet på nettet og klik på billedsøgning, og straks har du

et overflødhedshorn af inspiration og opskrifter for dine øjne. (Du kan naturligvis også være mere specifik og skrive grøntsagens navn og en mere præcis beskrivelse såsom "suppe" eller "gryderet").

3. Hvad gør man, hvis arbejdet med grøntsager virker for tidskrævende? Prøv at skrælle og rense så meget grønt som muligt en aften eller to om ugen og opbevar de rensede grøntsager på køl i lukkede beholdere eller frostoposer, indtil de skal bruges i madlavningen. Denne løsning giver dig mere tid på hektiske hverdage, når aftensmaden skal på bordet i en fart. Ofte er lokale og sæsonbestemte grøntsager også billigere end eksotiske alternativer, så hvis du kan afsætte tid til at skrælle og rense dem, kan der være penge at spare.

Blå bog

Nina Lind Balslev

- Opvokset i Lihme som mellemste datter af Jette Lind og Finn Vitting Andersen
- BA i Kunsthistorie og Æstetik & kultur
- 2014- d.d. Køkkenleder på Testrup Højskole
- Underviser i faget "mad" på Testrup Højskole
- Medforfatter til kultur- og kogebogen "En bid af Testrup Højskole"
- Foredragsholder og konsulent med speciale i at udbrede glæden og forståelsen for at skabe grøn mad med stor smag.

Dyrkning af bælgrugter

Af Tove Østergaard Kristensen

Inspireret af et bælgrugtkursus i Væksthuset Spøttrup den 22. februar 2025, hvor faglærer Katrine Søndergaard fra Nordic Food College, EUC Nordvest i Nykøbing, underviste en gruppe interesserede kursister i brugen af de mange sunde bælgrugter, som anbefales til daglig madlavning, oprettede vi projektet *“Dyrkning af bælgrugter”*.

Projektet blev finansieret med midler fra Klimalandsbyerne Lihme – Rødding.

Herfra udsprang idéen om selv at dyrke disse grøntsager. Væksthuset stillede ni parceller til rådighed – hver på 6 x 3 meter – og havde klargjort og forarbejdet

jorden inden tilsåning og tilplantning. Både jord og frø var naturligvis økologiske.

Vi samlede ni engagerede deltagere, som ønskede at lære mere om bælgrugter og deltage i projektet. Der blev udarbejdet en pasningsplan, hvor vi passede og lugede parcellerne to og to, én uge ad gangen.

Der opstod et stærkt fællesskab blandt os deltagere, med fællesspisning og hyggelige aftener, når arbejdet krævede, at vi alle deltog.

Bistand fra Sort Muld

Under hele projektet har Louise fra *Sort*

Muld i Junget ydet konsulentbistand. Hun udarbejdede et oplæg og en detaljeret beskrivelse af projektet og de emner, vi kunne forvente at få indsigt i – herunder metoder til forspiring, udplantning, jordpleje og samplantning. Vi lærte hvilke afgrøder, der fungerer godt sammen, og hvordan blomster kan tiltrække nyttige insekter eller holde skadedyr væk. Louise lavede også en haveplan, hvor både funktion og æstetik gik op i en højere enhed.

Inden tilplantning blev parcellerne dækket med et lag kompostjord fra Kåstrup på ca. 3 cm. Det reducerede ukrudtet betydeligt og minimerede behovet for lugning. Det vigtigste var vanding i tørre perioder.

I august, ved høsten af grøntsager og bælgfrugter, blev der samlet mange frø og ærter til næste års såning.

Ved hver parcel blev der opsat en beskrivelse af planten og dens anvendelse. Mange besøgende i Væksthuset har med stor glæde plukket og hentet grøntsager til eget brug gennem sommeren.

Vi planlægger nu at anlægge nye, permanente parceller til køkkenhaven længere oppe ved det lille kvashegn, da de nuværende parceller ligger dér, hvor der fremadrettet skal bygges en ny ankomsthal.

Derudover arbejder vi på at etablere en permanent kompostbunke, og én af deltagerne har et ønske om at dyrke gamle sorter fra mormors køkkenhave. Vi vurderer, at vi nu er selvkørende og ikke længere har behov for konsulentbistand. Louise vil dog fortsat gerne følge projektet lidt fra sidelinjen, da hun synes, vi har gang i noget spændende.

Way Ahead – sammen videre

Af Claus V. Mikkelsen

Når klokken slår 23.59 den 31. december 2025, står vi alle et symbolsk sted. Vi springer ud af det gamle år – og ud af projektet *Klimalandsby Lihme og Rødding*. Samtidig springer vi ind i det nye år og ind i en ny fase, hvor alt det, vi har lært og sat i gang, bliver fundamentet for næste skridt.

Selve afrapporteringen og den formelle afslutning tager Skive Kommune sig af; men her på egnen står vi tilbage med det vigtigste: erfaringerne, fællesskabet og de synlige spor i hverdagen.

Vi kan allerede se resultaterne omkring os – i de mere vilde haver, bålfadene ved shelters, skilte, blomsterkummer og små grønne initiativer, der har fået rod og liv. Men de største forandringer er måske dem, vi ikke ser: når vi venter lidt længere med at slå grøftekanterne, fordi planterne skal smide frø; når børnene holder øje med, at affaldet bliver sorteret; eller når vi vælger mere grønt og mindre kød. Små skridt, store virkninger – sådan begynder forandring.

Tre projekter, der peger frem

Når vi springer ind i det nye år, tager vi tre store initiativer med os. De bliver rygraden i det fortsatte arbejde for klima, natur og fællesskab.

Energifællesskabet skal hjælpe os med at reducere elforbrug, udnytte energien bedre og måske danne grundlag for en lokal forening, hvor vi deler erfaringer og overskudsenergi – og på sigt kan lagre grøn strøm sammen.

Bosætningsprojektet handler om at tiltrække nye beboere og give dem mulighed for at blive en del af fællesskabet. Det nye *tiny house* er første skridt – en prøvebolig for dem, der

vil opleve egnen, inden de flytter hertil permanent. Flere små huse kan følge.

Stiprojektet binder vores landskab og landsbyer sammen. Her skal lokale grupper arbejde videre med at lægge de sidste brikker: aftaler med lodsejere, ruter, overgange og broer over lavbundsjord. Når det lykkes, får vi et sammenhængende net af stier fra fjord til fjord – til glæde for både beboere og besøgende.

Sammen om det næste skridt

Årets mange aktiviteter har vist, hvor stærkt vores lokale engagement er. Mange foreninger og enkeltpersoner har skabt liv og fællesskab – og meget kan fortsætte i de eksisterende foreningsrammer.

Det kræver hænder og hjerter. Hvis du har lyst til at være med, så skriv navn, mail og telefonnummer på listen ved messen – eller kontakt *Karen Refsgaard på 4010 4458*.

Så når vi springer ud af det gamle og ind i det nye, tager vi det bedste med os: fællesskabet, ideerne og troen på, at små handlinger kan skabe store forandringer – her hos os, på vores egen egn.

Grøn trepart
præsenteres
v. Skive
Kommune

Ca. 30 stande
udstiller med
bæredygtige
tilgange indenfor:
fødevare,
stisystemer,
energi og byggeri

KLIMAMESSE

SØNDAG 16. NOVEMBER KL. 9-16

I SPØTTRUP KULTURHAL

– en dag fyldt med grøn inspiration

Klimalandsby Lihme-Rødding inviterer til en spændende Klimamesse
Du kan opleve de projekter, som frivillige har arbejdet med.
Du kan høre fire inspirerende foredrag, som helt sikkert vil inspirere dig.
Du kan se hvordan lokale virksomheder arbejder med grønne løsninger.
Du kan møde foreningernes grønne engagement og initiativer.

**MESSEN ER GRATIS OG ÅBEN FOR ALLE
VI GLÆDER OS TIL AT SE DIG!**

PROGRAM:

09.00	Morgenkaffe for alle - gratis
09.30	Udstillingen åbner - velkomst ved Anders Bøge, formand for Skive Kommunes Klimaudvalg
09.45 – 09.55	Sparenergi.dk, Energifællesskaber.dk præsenteres
10.00 – 11.00	Foredrag ved Steen Møller: Det simple liv.
Steen er kendt fra Friland og Grobund på Djursland
11.00 – 13.00	Lokal og klimavenlig mad kan købes:
Spøttrup Slagter og Venø Efterskole
11.15 – 12.15	Foredrag ved Anders Boisen: Om at bo småt.
Anders fortæller om at leve i et tiny house.
12.30 – 13.30	Foredrag ved Petter Jenssen: Kredsløbstankegang og miljøvenlige afløbsmåder. Petter er norsk professor med mange års erfaring indenfor temaet
14.00 – 16.00	Kaffe og kage ved Brugsen
14.00 – 15.40	Morten DD fortæller om Biodiversitet.
Morten er kendt for sit engagement omkring biodiversitet og fra DR

**VILD MED
VILJE**